

דף כ'

עז בת שנתה לכהן מכאן ואילך
פ"ק וכו' דברי ר' ישמעאל

תנו רבנן, עז בת שנתה שילדה, בתוך שנה
ללידתה, הולד ודאי לכהן. מכאן ולהלן, ספק.
רחל בת שתיים ודאי לכהן, מכאן ולהלן ספק. פרה בת שלש ודאי לכהן,
מכאן ולהלן ספק, חמורה כפרה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר חמורה בת
ארבע שנים, עד כאן דברי רבי ישמעאל. וכשנאמרו הדברים לפני רבי
יהושע, אמר: צאו אמרו לרבי ישמעאל טעית! אילו הבהמה נפטרת
בולד בלבד היה כדבריו. אבל אמרו סימן ולד בבהמה דקה טינוף, ובגסה
שליא, ובאשה שפיר ושליא. ואני איני אומר כן, אלא עז שטינפה בת
ששה יולדת בתוך שנתה, רחל שטינפה בת שנתה יולדת בתוך שתיים.
אמר רבי עקיבא אני לא באתי לידי מדה זו, אלא כל שידוע שביכרה אין
לכהן כלום, וכל שלא ביכרה הרי זו לכהן, ספק יאכל במומו לבעלים.

אם חוששים לטינוף

שואלת הגמרא, האם רבי ישמעאל ורבי יהושע
חולקים אם טינוף פוטר, רבי ישמעאל שאומר
שעז שילדה בתוך שנה ללידתה הולד הוא בכור ודאי, סובר שטינוף
אינו פוטר מבכורה והבא אחריו הוא בכור, וגם אם טינפה קודם הולד
הבא הוא בכור. ורבי יהושע סובר שטינוף פוטר? ואומרת הגמרא, שאם
ראינו שטינפה לדברי הכל טינוף פוטר. והמחלוקת היא אם חוששים
לטינוף. רבי ישמעאל סובר שלא חוששים לטינוף, ורבי יהושע סובר
שחוששים לטינוף²⁰⁷.

ר' ישמעאל חושש למיעוט
לחומרא ולא לקולא

שואלת הגמרא, האם רבי ישמעאל סובר שלא
חוששים לטינוף, הרי רבא אמר שמסתבר
שרבי ישמעאל סובר כרבי מאיר שחושש למיעוט? מבארת הגמרא, שרבי
ישמעאל חושש למיעוט לחומרא, במקרה שאם היינו הולכים אחר הרוב

207 תוס' שואלים איך אפשר לומר שרבי יהושע סבר שחוששים לטינוף הרי מסיקים לקמן שרבי יהושע לא חושש
למיעוט כמו שכשיש רוב וחזקה הוא מיעוט דמיעוט וכאן יש רוב אין מטנפות וחזקה שהיא בחזקת שלא ילדה.
ו"ל שמ"מ אינו ודאי בכור שניתן לכהן שיש חזקת ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה. ואפילו לרב שהולכים
בממון אחר הרוב הוא משום שאמר קים לי בנפשאי שאני מן הרוב, או שיש לחלק בין ממון שאין לו תובעין לממון
שיש לו תובעין. ומיהו קצת תימה שלענין ללקות בגיזוה ועבודה ולענין ליקרב למזבח נחשב ודאי בכור. ולענין
נתינתו לכהן יחשב ספק. ונראה לתרץ שחוששים למיעוט שמטנפות משום שרוב בהמות מתעברות כשמגיעות
לזמן שראיות להתעבר בו. תוס'.

היה פשוט ודאי, חוששים למיעוט והוא ספק בכור. אבל כאן אם חוששים למיעוט היא קולא, שאפילו הולד שנולד לעז בת שנתה הוא ספק בכור ולא ודאי. והולכים אחר הרוב ולא אומרים שהיא מהמיעוט²⁰⁸!

או שנאמר, שרבי ישמעאל חושש למיעוט בין לחומרא ובין לקולא. והמחלוקת היא במטנפת וחוזרת ויולדת בתוך שנתה. רבי ישמעאל סובר שמטנפת אינה יכולה לחזור וללדת בתוך שנתה, ואם ראינו שהולידה ודאי שלא טינפה. ורבי יהושע סובר שמטנפת יכולה לחזור וללדת בתוך שנתה²⁰⁹.

ור' יהושע אומר וכו' מה בין גמריה לטברה אם יש טינוף פחות מל' יום

ורבי יהושע אומר ואני איני אומר כן, אלא עז שטינפה בת ששה יולדת תוך שנתה, רחל

שטינפה בת שנתה יולדת בתוך שתיים. מה ההבדל בין מה שרבי יהושע שמע לבין מה שהוא סובר? בהמה דקה שטינפה בסוף ששה חדשים ללידתה, שראינו שהתחילה לטנף בתחלת החדש השביעי. ונחלקו במה שאמר זעירי שאין טינוף פחות משלשים יום, אינה מקבלת זכר עד שלשים יום. לפי מה שרבי יהושע שמע סוברים שאין טינוף פחות משלשים יום. ורבי יהושע אמר לרבי ישמעאל שאפילו בעז שילדה בתוך שנתה יש ספק שמא טיפה בתוך שלשה או ארבעה חדשים מלידתה, וחזרה וילדה בתוך שנתה²¹⁰. ולמה שרבי יהושע סובר אפילו שראינו שלא טינפה עד סוף ששה חדשים ללידתה יש ספק, מפני שרבי יהושע סובר שיש טינוף פחות משלשים יום, ויתכן שהיא התעברה לאחר הטינוף והולד אינו בכור.

או שנאמר, שאין יש טינוף פחות משלשים יום, והמחלוקת בין מה שרבי יהושע שמע לבין מה שהוא סובר הוא אם בהמה 'יולדת למקוטעין'. לפי מה שרבי יהושע שמע בהמה אינה 'יולדת למקוטעין', יולדת ולכן לא נקט

208 לקולא לא חייש ואפילו לכהן ינתן כיון שדקרב למזבח. אבל בחמורה קשה שיש להעמיד ממון ביד בעלים ולא נלך אחר הרוב. שאפילו רב מודה כאן שאין הולכין בממון אחר הרוב כדפי' לעיל. וי"ל שגזר חמורה משום בהמה טהורה. תוס'.

209 אין לדקדק מכאן שר"מ חושש למיעוט מדאורייתא מפני שלא נותנו לכהן שלא הולכים בממון אחר הרוב. א"נ משום שיש רוב שמתעברות כשמגיעות לזמן הראיות להתעבר שמסייע למיעוט. ובפ' אין מעמידין (ע"ז דף לד:) משמע שגם באותו מקום אינו מדאורייתא אלא מדרבנן מטעם גזירה. ובפ"ק דחולין (דף יב.) משמע שמדרבנן חוששים למיעוט. אבל היכן שחזקה מסייעת למיעוט נראה שר"מ חושש למיעוט מדאורייתא. תוס'.

210 והיכן שראינו שלא טינפה עד סוף ששה וטינפה בסוף ששה הוא בכור שאותו טינוף אינו טינוף גמור. שאם היה טינוף לא היתה יולדת בתוך שנתה עד יום אחד בשנה שניה. רש"י.

סוף ששה. ולפי סברתו בהמה 'יולדת למקוטעין', מפני שלא לומדים בהמה מאשה.

או שנאמר שלא אומרים 'יולדת למקוטעין', והמחלוקת היא אם אומרים 'מקצת היום ככולו'. אם מקצת יום אחרון של החדש החמישי לעבודה או של הטינוף הוא ככולו ויולדת בו ביום. לפי מה שרבי יהושע שמע לא אומרים 'מקצת היום ככולו'. ולסברתו אומרים 'מקצת היום ככולו'.

הגמרא שואלת, מה בין רבי עקיבא לרבי יהושע, האם הבהמה יולדת בפחות

אר"ע אני לא באתי לידי מדה זו אלא כל שידוע כו' ר"ע ורי יהושע נח' אם חלב פוטר

מכך?. רבי חנינא מסורא אמר שהמחלוקת היא האם חלב פוטר. רבי עקיבא סובר שחלב פוטר, ואם יש לעז שקנה מעובד כוכבים חלב בתוך שנתה. או שבהמה שנולדה בבית ישראל שלא ראינוה יולדת עד לאחר שנתה והיא חולבת, הולכים אחר רוב בהמות שאין להם חלב אלא אם ילדו. ורבי יהושע סבר שטינוף פוטר ולא חלב, מפני שלמיעוט הבהמות יש חלב אפילו שלא ילדו.

שואלת הגמרא, האם רבי יהושע חושש למיעוט, הרי שנינו במשנה במסכת יבמות

היתה לה חמותה יצתה מלאה חוששת

באשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובעלה מת בלא בנים, ואין לו אח. ויש לה חמות במקום שיצאה משם אינה חוששת שמא נולד לחמותה בן והיא זקוקה ליבם. ואם יצאה מליאה, כשהיא יצאה חמותה היתה מעוברת חוששת, שמא נולד לבעלה אח. ורבי יהושע אומר שאינה חוששת. ואמרו בגמרא שטעמו של רבי יהושע הוא מפני שרוב מעוברות יולדות, ומיעוט מפילות. וכל היולדות יולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות. סמוך את המיעוט שמפילות למחצה הנקבות והזכרים הם מיעוט, ולא חוששים למיעוט? אלא יש להפוך את הדברים ולומר שרבי יהושע סובר שטינוף פוטר והוא הדין לחלב. ורבי עקיבא אומר שכל שידוע שביכרה, ואפילו על ידי טינוף אין כאן לכהן. כל שלא בכרה

הרי זה לכהן. ספק, ואפילו חולבת מפני שחלב אינו פוטר, יאכל במומו לבעלים. וכן שנינו בברייתא, חלב פוטר דברי רבי יהושע, רבי עקיבא אומר חלב אינו פוטר²¹¹.

²¹¹ ר"ת פסק שחלב אינו פוטר שלקמן (דף כד.) מסיקים כרשב"ג שאמר בלוקח בהמה מניקה מעובד כוכבים שפטורה מן הבכורה דלא מרחמא אא"כ ילדה, אבל מטעם חלב לחוד לא נפטרה. ומתוך כך מדקדק ר"ת שכן הלכה שחוששים למיעוט כשיש עמו חזקה. ועיין בתוס'.